

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่อง "การจัดการแหล่งท่องเที่ยวเวียงกุมกาม : บทบาทและความสัมพันธ์ของตัวแสดง" ชิ้นนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) มีวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการวิจัยเอกสาร การสัมภาษณ์เชิงลึก และการสังเกตการณ์ในพื้นที่จริง และใช้วิธีวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา(Descriptive Analysis) โดยมีวัตถุประสงค์ของงานวิจัย คือ มุ่งศึกษาวิเคราะห์บทบาทและความสัมพันธ์ของตัวแสดงต่างๆ ในการจัดการท่องเที่ยวเวียงกุมกาม เพื่อนำมาประกอบการประเมินความสำเร็จและความยั่งยืนของแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์เวียงกุมกาม

ผลการศึกษาวิจัย พบว่า ตัวแสดงในการจัดการท่องเที่ยวเวียงกุมกามสามารถแบ่งออกได้เป็น 4 ประเภท โดยอาศัยมิติการพิจารณา 2 มิติ คือ มิติของหน้าที่และมิติของอำนาจในการตัดสินใจ ตัวแสดงประเภทแรก คือ ตัวแสดงหลัก (มีหน้าที่และมีอำนาจ) ได้แก่ อำเภอสารภีและสำนักงานศิลปากรที่ 8 ประเภทที่สอง คือ ตัวแสดงรอง (มีหน้าที่แต่ไม่มีอำนาจ) ได้แก่ อบต. 3 อบต. ในเขตพื้นที่เวียงกุมกาม ศูนย์ส่งเสริมอุตสาหกรรมที่ 1 สำนักงานสิ่งแวดล้อมภาคที่ 10 และกรมโยธาธิการและผังเมือง ประเภทที่สาม คือ ตัวแสดงสนับสนุน (ไม่มีหน้าที่แต่มีอำนาจ) ได้แก่ นักการเมือง (ส.ส.) และประเภทสุดท้าย คือ ตัวแสดงประกอบ (ไม่มีหน้าที่และไม่มีอำนาจ) ได้แก่ วัด และกลุ่ม/ชมรมของท้องถิ่น

ส่วนในเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างตัวแสดงนั้น พบว่า ตัวแสดงมีความสัมพันธ์ต่อกันทั้งในเชิงบวก ซึ่งเอื้อต่อการบริหารจัดการท่องเที่ยวเวียงกุมกาม และเชิงลบ ซึ่งถือได้ว่าเป็นอุปสรรคอันหนึ่งในการจัดการ นอกจากนี้ ยังพบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแสดงยังมีลักษณะทั้งที่เป็นทางการ คือ ความสัมพันธ์ตามหน้าที่ และไม่เป็นทางการ คือ ความสัมพันธ์ส่วนตัว และทิศทางการสัมพันธ์กันนั้น ก็แบ่งออกได้เป็นแนวตั้ง คือ เป็นความสัมพันธ์เชิงอำนาจ และแนวระนาบ คือ เป็นความสัมพันธ์ระหว่างหน่วยงานที่อยู่ในระดับเดียวกัน

ทั้งนี้ ความสำเร็จของแหล่งท่องเที่ยวเวียงกุมกามที่ได้จากการประเมินในครั้งนี้นั้น ถือได้ว่าประสบความสำเร็จในระดับหนึ่ง คือ มีจำนวนนักท่องเที่ยวมาเที่ยวเป็นจำนวนมากเมื่อเทียบกับจำนวนก่อนหน้าที่จะมีการพัฒนา เกิดการสร้างรายได้ให้กับประชาชนในท้องถิ่น และมีการพัฒนาสาธารณูปโภคต่างๆ ให้เอื้อต่อการท่องเที่ยวได้อย่างเหมาะสม อย่างไรก็ตาม เวียงกุมกามยังไม่ถือว่าเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ยั่งยืนนัก เนื่องจากยังขาดการเปิดโอกาสให้ชุมชนได้มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว

Abstract

This study, "Tourism management in Wiang Kum Kam : roles and relations of actors", is a qualitative research; using documentary research, in-depth interview and fieldwork observation as data collecting methods ,and using descriptive analysis as data analyzing method. The objectives of the study are to analyze roles and relations of actors in tourism management in Wiang Kum Kam and to evaluate success and sustainability of this tourist attractions, Wiang Kum Kam.

The result shows that actors in Wiang Kum Kam can be divided into 4 types, by using 2 criteria included duties criteria and decision-making power criteria. The first type is '*main actors*' who have both duties and power in Wiang Kum Kam management included Saraphee District office and Fine Arts Department (Chiang Mai office). The second is '*sub-actors*' who have duties but do not have power such as local governments, environment office. The third is '*supporter* ', politician, who does not have duty but has power in decision making. The last one is '*additional actor* ', group/club of local people and temples, who have neither duties nor power.

In addition, the relations of actors can be seen in both formal and informal and these relations can be divided into 2 types, positive and negative relations. Moreover, actors have communicated through 2 directions, hierarchical and lateral.

The success of Wiang Kum Kam as tourist attraction can be evaluated from 3 issues; a number of tourists, increasing income of local people, infrastructure development in Wiang Kum Kam area. Therefore, Wiang Kum Kam was established as succeeded tourist attraction. However, this ancient city has not been a sustainable tourist attraction yet because of lacking local people's participation.